

Koncis text med råd om att skriva artiklar

George M Hall, ed. **How to write a paper**. 2nd ed. 147 sidor. London: BMJ Books, 1998. Pris £13.95. ISBN 0-7279-1234-8.

Recensent: Yngve Karlsson, redaktör, Läkartidningens medicinska redaktion, Stockholm.

Denna andra upplaga, som utökats med ca 25 sidor text, är liksom första upplagan lättläst, koncentrerad och ett gott val för den som söker konkret och lättläst vägledning i hur man skriver medicinska originalartiklar, fallbeskrivningar, insändare osv (se LT 24/94). De olika momenten i artiklarna belyses didaktiskt kapitelvis. Det är inte förvånande att boken blivit en bestseller (omtryckt fem gånger!). Den speglar de medicinska tidskrifternas krav på hur artiklar skall skrivas; författare som tar hänsyn till redaktörernas på lång erfarenhet byggda varningsord slipper falla i många fällor.

Nytt om publiceringsetik och författarskapskriterier

Två nya kapitel har tillkommit i denna upplaga. Viktigast är ett om publiceringsetik, i vilket ges en kort översikt över etiska problem i publiceringsprocessen, speciellt om hur man förebygger fusk i själva forskningsprocessen.

Lancet-redaktören Richard Horton propagerar i ett annat kapitel för en tydligare redovisning av olika artikelförfattares insatser. Sannolikt kommer ett system med en huvudförfattare som garant och flera »contributors» (som också inkluderar »acknowledgements») att ersätta den sk Vancouver-gruppens strikta författarskapskriterier, som ofta inte uppfylls. Enda lösningen på det eviga dilemmat är att alla engagerade, innan man drar igång ett projekt, enas om rollfördelningen vid publicering.

Kapitlen om översiktsartiklar och om referentens roll har fått nya författare och speglar skärpta krav.

Liksom tidigare ges bara en kort introduktion om tabeller och illustrationer. Men en befogad varning utdelas för allt (tokigt) man kan göra med statistik- och illustrationsprogram – och de

många problemen med statistik i medicinska artiklar täcks av ett enda klokt råd: engagera en bra statistiker av facket från början!

Fler bra böcker i ämnet

Det finns många andra bra böcker om hur man skriver artiklar. Ett standardverk, som nyligen kommit i en tredje upplaga, är E J Huths »Writing and publishing in medicine» (Baltimore: Williams & Wilkins, 1999, 35 dollar), som ger mer utförlig information än Halls bok. Också den är »logiskt disponerad, klar, lättläst och med rikhaltig information utan att vara nerstyngd», skriver Pål Gulbrandsen, medicinsk redaktör i Tidsskrift for Den norske lægeforening (1999; 119: 2389), som karakteriserar den som »ett fynd, också för mer garvade skribenter».

Tips för skribenten

När man som redaktör sett hur svårt skribenter har att följa till och med de korta anvisningar som Läkartidningen ger till författare är man mest benägen att förorda en koncentrerad bok, i varje fall för nybörjare. Men eftersom böcker av den här typen används som uppslagsböcker, dvs de bör konsulteras varje gång man skriver en artikel, är kanske inte omfånget så viktigt vid valet av vägledning. Första budet till en skribent är dock: Tänk på målgruppen, läs den aktuella tidskriftens anvisningar och se hur liknande artiklar där är utformade. Andra budet: Be konstruktivt kritisk kollega läsa och skriv sedan om. •

Mycket läsvärd bok om forskningsetik

Niels Lynöe. **Mellan cowboyetik och scoutmoral. Medicinsk forskningsetik i praktiken**. 191 sidor. Stockholm: Liber, 1999. ISBN 91-47-04886-7.

Recensent: Tore Nilstun, docent, enheten för medicinsk etik, Lunds universitet.

Det finns numera mycket litteratur om forskningsetik, även på svenska. I sin bok lyfter Lynöe fram »både

historiska och empiriska aspekter på framför allt de medicinska forskarnas resonemang och värderingar». Ordet »cowboyetik», som förekommer i bokens titel, ska associeras till attityden »skjut först och fråga sen», och termerna »scoutmoral» refererar han till plikttänkande och moraliska föredömen.

Forskningsetiska skandaler diskuteras i del I

Vad gäller bokens del I, den historiska delen, är Lynöes diskussion av de sk forskningsetiska skandalerna speciellt intressant. Mest utrymme ägnas åt amerikanska studier, men även kolhydratförsöken som genomfördes vid Vipeholm i Lund under åren 1945–51 ägnas uppmärksamhet. Lynöe försvarar, på ett övertygande sätt, tesen att västvärldens forskningsetiska uppvaknande inte ägde rum i samband med Nürnbergprocessen, utan först under 1960- och 70-talen.

Det är emellertid tveksamt, att som Lynöe, i flera fall endast använda sekundärkällor, ibland endast en. Med hänvisning till Jay Katz' bok (Experimentation with human beings, 1973) skriver han t ex att »Willowbrookförsöken från 1971» givit anledning till diskussion. Men en sådan beskrivning kan vara missvisande. Försöken pågick mellan 1956 och 1970. Vad gäller debatten om studien tar han endast upp den kritik som följde publiceringen i Lancet 1971, men han nämner inte Frans G Ingelfingers mycket intressanta försvar för studien som publicerades i New England Journal of Medicine 1973.

Empirisk studie utifrån tre olika projekt i del II

Den empiriska studien, som presenteras i del II, genomfördes med hjälp av enkäter till samtliga ledamöter i de forskningsetiska kommittéerna, samt forskare och politiker som skulle kunna vara men inte var sådana ledamöter. Utgående från tre olika projekt (ett om cytostatikbehandling, ett om cannabisvanor hos skolungdomar, och ett om naturmedel) försöker han att ta reda på vilka typer av överväganden som de olika grupperna anser vara av betydelse när de tar ställning till om respektive studie är etiskt försvarbar eller inte. Som avslutning diskuterar Lynöe den möjliga betydelsen av kommittéernas sammansättning för de bedömningar som görs. Med undantag av Örebro, är forskarna i majoritet, men om andelen lekmän ökade »kan det inte uteslutas att den värde-